

Hyvinvointia kulttuurista

- Kristillisdemokraattien
kulttuuripoliittinen ohjelma

Vakaamuksena välittäminen

Kristillisdemokraatit

Hyvinvointia kulttuurista

- Kristillisdemokraattien kulttuuripoliittinen ohjelma

<i>Sisällysluettelo</i>	<i>Sivu</i>
Johdanto	4
• Maamme kulttuurinen monimuotoisuus	5
• Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö	6
Toimenpiteet	7
Valtion vastuu oikeudenmukaisen kulttuuripolitiikan toteuttajana	7
• Taidetoimikunnat	7
• Varhaiskasvatus ja perusopetus	9
• Vapaa sivistystyö	9
• Taiteen perusopetus	9
• Toinen aste	10
• Ammattikorkeakoulut	10
• Taideyliopistot ja – korkeakoulut	10
• Media	10
Toimenpiteet	11
Kulttuuripolitiikkaa kunnissa / maakunnissa	12
Toimenpiteet	13
Yrittäjyys ja kulttuurivienti sekä kulttuurialan työsuhteet	14
Toimenpiteet	15

Johdanto

Kulttuuri on ihmisen henkistä ja aineellista toimintaa ja sen tulosta. Kulttuuri syntyy ihmisen työstä ja se on erilaisten ryhmien henkisen, sosiaalisen, taloudellisen ja poliittisen toiminnan kokonaisuus. Eurooppalaisen ja suomalaisen kulttuurin henkiseen perustaan ovat historiallisesti vaikuttaneet erityisesti juutalais-kristillisen uskonnon eettiset periaatteet, helleeninen demokratia- ja tasa-arvokäsitys sekä roomalainen oikeusjärjestelmä. Kansallisen identiteetin syventäminen, perinteiden säilyttäminen ja perusarvojen kunnioittaminen ovat suomalaisen kulttuurielämän avainkysymyksiä.

Moniarvoistuva yhteiskunta tarjoaa henkisen ilmaisuvapauden eri taidemuotojen kautta mutta rajoittamattomana se johtaa ihmisarvoa loukkaaviin muotoihin. Ihmisen luovuus on tarkoitettu palvelemaan elämää suojelevia ja rikastuttavia toimintoja. Siksi kulttuuria ja taidetta ohjaamaan tarvitaan kristillisistä perusarvoista nousevaa vastuullista vapautta. Kristinuskoko kuuluu keskeisesti suomalaiseen kulttuurikuvaan. Kristillisiä perinteitä tulee vaalia ja ne on saatettava niille kuuluvaan arvoon yhteiskunnassa. Kristillisten arvojen väheksyminen köyhdyttää kulttuurielämää ja luo edellytykset yksilöiden ja yhteisöjen välisille ristiriidoille. Siksi kristillisdemokraattisen kulttuuripolitiikan yhtenä keskeisenä päämääränä on edistää kristillisten perusarvojen kunnioittamista.

Pohja kulttuuri- ja taidekasvatukselle luodaan kodeissa ja sitä tuetaan päiväkodeissa, perusopetuksessa sekä jatkokoulutuksissa. Kulttuuri- ja taidekasvatus luo lapsille ja nuorille onnistumisen kokemuksia, kehittää mielikuvitusta ja luovuutta, lisää yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään elämän ilmiöitä ja luomaan niihin omia merkityksiä. Kulttuuri- ja taidekasvatus parantaa lasten ja nuorten itseilmaisua ja itse-tuntemusta. Siksi taidekasvatuksen avulla voidaan hyvin vahvistaa lapsen ja nuoren itsetuntoa ja identiteettiä, joka on yksi keskeisimmistä koti- ja koulukasvatuksen tavoitteista. Perheille suunnatun kulttuuritarjonnan tulisi olla eettisesti vastuullista, perheyhteisöä kokemuksellisesti vahvistavaa ja siinä tulisi olla taidekasvatuksellinen aspekti.

Kulttuuri- ja taidekasvatus on myös mitä parhain pohja uusille innovaatioille. Kristillisdemokraatit näkevät tärkeänä taidekasvatuksen merkityksen myös maamme elinkeinoelämän kilpailukyvyen kehittäjänä ja ylläpitäjänä.

Kulttuurimyönteisten päätösten tekeminen vaatii tänä päivänä päättäjiltä ja vastuunkantajilta erityistä rohkeutta, johon kristillisdemokraattien kulttuuripoliittinen ohjelma haluaa myös osaltaan kannustaa ja rohkaista. Hyvän kulttuuripolitiikan kokonaisvaltaista hyvinvointia lisäävät ja kauaskantoiset vaikutukset voidaan sekä nähdä että mitata!

Useat kansainväliset ja suomalaiset tutkimukset osoittavat, että taiteella ja kulttuuritoiminnalla on monenlaisia myönteisiä vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin läpi koko elämän. Aktiivisen kulttuuriharrastuksen tiedetään parantavan elämänlaatua sekä edistävän terveyttä ja yhteisöllisyyden kokemusta. Harrastuksissa syntyvät yhteiset verkostot parantavat elämänhallintaa. Kulttuuri ehkäisee yksinäisyyttä ja sairastumisia. Kulttuurielämykset lisäävät kokemusta elämän merkityksellisyydestä ja vahvistavat elämänhalua. Kulttuurin ja taiteen terapeuttisia muotoja ja vaikutuksia käytetään hyväksi myös sairauksien parantamisessa, kivunlievityksessä ja kuntoutuksessa. Sukupolvien välillä kulttuurisen pääoman ja hiljaisen tiedon siirtyminen isovanhemmilta lapsenlapsille on erittäin tärkeää ja merkityksellistä molemmille osapuolille. Hankkeita, joilla voidaan tutkimusperustaisesti todistaa kulttuurin ja taiteen hyvinvointia ja terveyttä edistäviä vai-

kutuksia, tulee tukea ja koota yhteen kulttuuripoliittisen päätöksenteon tueksi. Vuoden 2009 alusta käyttöön otettu verovapaa kulttuuriseteli tulee tukemaan työelämässä olevien mahdollisuutta kulttuuri- ja liikuntaharrastamiseen.

Vammaisten elämänhallintataitoja voidaan hyvin harjaannuttaa heille suunnatulla, tavoitteellisella, hyvinvointia parantavalla kulttuuri- ja taidekasvatuksella. Vammaisten kulttuuri- ja virkistystoimintaa varten kunnissa tulee olla koordinaattori tai terapeutin virkistystoiminnan ohjaaja, joka huolehtii vammaisten kulttuuri- ja vapaa-aikatoiminnan aktiviteettien järjestämisestä ja saavutettavuudesta sekä kulttuuritilojen esteettömyydestä. Vammaisilla tulee olla tasapuoliset mahdollisuudet ammatilliseen taidekoulutukseen sekä omaehtoisen kulttuurin luomiseen.

Eettisesti kestävä kulttuurituotanto (elinkaariajattelu) tulee olla kulttuuritoiminnan ja rahoituksen keskiössä. Kulttuuripoliittikan etiikkaa kuvataan reilun kulttuurin käsitteellä, joka tarkoittaa kulttuurin tasavertaista saavutettavuutta kaikille.

Maamme kulttuurinen monimuotoisuus

Suomessa on kielellisiä ja alueellisia osa- ja vähemmistökulttuureja, joiden säilyminen tulee turvata. Kulttuurista monimuotoisuutta on elää suomalaisen yhteiskunnan täysivaltaisina jäseninä hylkäämättä omaa kulttuuristaustaansa ja sen arvoja. Aito integraatio luo tähän mahdollisuuden. Integraatiossa vähemmistökulttuurin ei tarvitse sulautua valtakulttuuriin, vaan se voi omine kulttuurisine piirteineen olla ylpeästi osa isänmaansa kulttuuria.

Suomalaisen kulttuurin perustana on kahden kansalliskielen ja niille rakentuvan taide- ja kulttuuritoiminnan kokonaisuus. Suomenruotsalaisuudelle ruotsin kieli on yhdistävä voima ja sillä on ollut merkittävä rooli sillanrakentajana suomalaisen ja muun pohjoismaisen kulttuurin välillä.

Romanit on etninen vähemmistö, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Suomessa romaneja on ollut noin 500 vuotta ja nykyään heitä on noin 10 000. Perustuslaissa on erikseen mainittu ”romaneilla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan”.

Saamelaiset on EU:n ainoa alkuperäiskansa. Suomessa heitä on vajaat 10 000, joista yli 60 prosenttia asuu saamelaisalueen ulkopuolella. Saame on toinen virallinen kieli Utsjoen, Inarin, Enontekiön ja Sodankylän kunnissa.

Romanien ja saamelaisten kulttuuria on tehtävä tutuksi kaikille. Niitä on opetettava kouluissa, järjestettävä näyttelyitä kirjastoissa ja museoissa sekä kulttuuritapahtumissa ja tietoa romanikulttuurista sekä saamelaisuudesta on levitettävä eri medioissa.

Maahanmuuttajat ovat hyvin monimuotoinen ryhmä, johon kuuluu niin paluumuuttajia, pakolaisia, opiskelijoita kuin työn tai avioliiton takia muuttaneita. Maahanmuuttajat tuovat yhteiskuntaan inhimillistä, sosiaalista ja kulttuurista pääomaa, kielitaito mukaan lukien. Kotouttamisen avulla maahanmuuttajan tulee voida oppia tuntemaan suomalaisen yhteiskunnan toimintatapoja ja kulttuuria. Se edistää sopeutumista elämään yhdessä valtaväestön kanssa. Kristillisdemokraatit edellyttävät, että kotouttaminen hoidetaan hyvin, jotta maahanmuuttajien keskuuteen ei synny syrjäytyneiden ryhmiä.

Nopeutunut tiedonvälitys ja joukkoliikenne ovat tuoneet muut maat lähemmäksi meitä. Muiden maiden kulttuureihin tutustuminen on luonnollinen ja välttämätön osa kasvatusta. Kasvatuksessa ja koulutuksessa on korostettava vieraiden kielten oppimisen tärkeyttä ja on luotava myönteinen asenne toisia kansoja ja rotuja kohtaan. Kansainvälinen kulttuurivaihto on osa tuntemuksen lisäämistä.

Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö

Suomen kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön tulee vahvistaa yhteistyömaiden kulttuurisektoria. Kulttuuri toimii sillanrakentajana ja kehitysmaiden demokraattisten prosessien aloitteentekijänä. Reilun kulttuurin periaatteita on kunnioitettava kehityspolitiikassa johdonmukaisesti: kulttuuristen oikeuksien toteutumisesta ja osallisuudesta kulttuuriseen merkityksenantoon on huolehdittava ikään, sukupuoleen, vähemmistöasemaan, kieleen, vammaisuuteen, etniseen, uskonnolliseen tai kulttuuriseen taustaan katsomatta. Suomen on tuettava kulttuuria edelleen paikallisen yhteistyön määrärahojen, kulttuurialan tuen sekä kahdenvälisten hankkeiden kautta. Suomen tulee panostaa kulttuurisektorin tukemiseen myös YK-järjestelmän, kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten ja EU:n puitteissa. Suomen rahoitusta Unescolle on perusteltua kasvattaa.

Kehitysmaiden voimistuvaan kaupungistumiseen ja nuorisoköyhyyteen on vastattava kehittämällä ja tukemalla paikallista nuorisotyötä, nuorten työpajatoimintaa ja kulttuuriyrittäjyyttä. Taiteen ja kulttuurin keinoja on hyödynnettävä myös sopeutumisessa ilmastonmuutokseen.

Kehityspolitiikassa on kunnioitettava omistajuuden periaatetta ja vastattava kehitysyhteistyömaiden omiin tarpeisiin. Kestävää kehitystä voidaan saavuttaa ainoastaan sallimalla kulttuurin ilmentyminen olennaisena osana jokapäiväistä elämää.

Kristillisdemokraattien tavoitteet kulttuuri- ja taidepolitiikassa ovat kulttuurin hyvinvointivaikutusten edistäminen, taidekasvatuksen tukeminen, kristillisen ja kansallisen perinteen elvyttäminen ja siirtämien tuleville sukupolville, omaehtoisen harrastustoiminnan tukeminen, rakentavien taidepalvelujen alueellinen saavutettavuus, kansallisten vähemmistökulttuurien säilyttäminen sekä muiden kansojen kulttuurien ymmärtäminen. Myös erityisryhmille kuten vammaisille tulee taata yhteiskunnan toimesta mahdollisuudet osallistua kulttuurielämään.

Kristillis-demokraattien tavoitteet kulttuuri- ja taidepolitiikassa ovat kulttuurin hyvinvointivaikutusten edistäminen, taidekasvatuksen tukeminen, kristillisen ja kansallisen perinteen elvyttäminen ja siirtäminen tuleville sukupolville, omaehtoisen harrastustoiminnan tukeminen, rakentavien taidepalvelujen alueellinen saavutettavuus, kansallisten vähemmistökulttuurien säilyttäminen sekä muiden kansojen kulttuurien ymmärtäminen. Myös erityisryhmille kuten vammaisille tulee taata yhteiskunnan toimesta mahdollisuudet osallistua kulttuurielämään.

Toimenpiteet

- Kulttuuri pitää ymmärtää osana ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia
- Kristillinen ja kansallinen perinne tulee säilyttää elinvoimaisena ja huolehtia siitä, että se monimuotoisuudessaan siirtyy seuraaville sukupolville
- Omaehtoista harrastustoimintaa on tuettava
- Vähemmistökulttuurien edustajat tutustuvat suomalaiseen kansalliseen ja kristilliseen kulttuuriin ja vastavuoroisesti vähemmistökulttuurien kanssa tulee pyrkiä vuoropuheluun
- Erityisryhmille tulee taata yhdenvertainen osallistumismahdollisuus suomalaiseen kulttuurielämään
- Lasten ja nuorten itseilmaisun taitoja on parannettava lisäämällä koulussa taito- ja taideaineiden (erityisesti ilmaisutaidon) opetusta,
- Kulttuuritoimijoiden on tunnettava eettinen vastuunsa suhteessa lapsi- ja nuorisoyhteisöön
- Perheille suunnattu kulttuuritarjonta tulee olla eettisesti vastuullista ja perheyhteisöä vahvistavaa
- taidekasvatuksen ja elinkeinoelämän vuoropuhelua on syvennettävä erityisesti luovuutta vaativilla aloilla

Valtion vastuu oikeudenmukaisen kulttuuripolitiikan toteuttajana

Kulttuurin valtionrahoitus on varmistettava, eikä kulttuuripalveluja voida jättää vain markkinatalouden tuotteiksi. Valtion kulttuurirahoitus on varmistettava ensisijaisesti budjetin, mutta lisäksi myös veikkauksen ja raha-arpajaisten tuotoilla. Avustusten jakoperusteet sekä toimeenpanot tulee olla läpinäkyviä ja oikeudenmukaisia. Taiteen keskustustoimikunnan sekä alueellisten Taidetoimikuntien asiantuntijuutta tulee arvostaa ja osoittaa näiden toiminnalle nykyistä enemmän toimintamäärärahaa. Taidetoimikuntiin tulee saada myös kristillisdemokratian arvopohjasta nousevia näkökulmia ja kristinuskon sanomaa suoraan ilmaisemaan pyrkivä taide eri muodoissaan tulee nähdä tasavertaisena avustustoiminnan kohteena.

Taidetoimikunnat

Opetusministeriön alaisena toimii Taiteen keskustustoimikunta sekä yhdeksän eri taiteenaloja edustavaa valtakunnallista taidetoimikuntaa, jotka valtioneuvosto nimittää Opetusministeriön esityksestä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Toimikuntien jäsenten tulee olla alansa parhaimpia asiantuntijoita ja heidän on edustettava tasapuolisesti erilaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä. Toimikuntien tulee huolehtia apurahojen tasapuolisesta ja oikeudenmukaisesta jakamisesta.

Alueellisella tasolla toimii 13 maakunnallista taidetoimikuntaa, jotka koostuvat eri taiteenlajien sekä kulttuuripolitiikan asiantuntijoista ja toimijoista. Alueelliset taidetoimikunnat toimivat Taiteen keskustustoimikunnan ja Opetusministeriön alaisuudessa. Taidetoimikuntien tehtävänä on ohjata läänintaiteilijoiden työskentelyä sekä vastata apurahojen tasapuolisesta ja oikeudenmukaisesta jaosta alueen taiteen toimijoille.

Alueellisten taidetoimikuntien määrärahojen määräytymisessä ja jakoperusteissa tulee käyttää avointa ja oikeudenmukaista jakopolitiikkaa, joka perustuu yhteisesti sovittujen indikaattoreiden hyödyntämiseen. Informaatio- ja rahoitusohjauksella voidaan suunnata alueellisten taidetoimikuntien työskentelyä yhteisesti hyväksytyjen tavoitteiden ja strategian mukaisesti.

Opetusministeriön tulisi pitää itsellään alueellisten taidetoimikuntien jäsenten nimittäminen kuuluttuaan toimialueen taiteen ja kulttuurin järjestöjä ja laitoksia. Nimitysoikeuden siirtäminen maakuntien liitoille johtaisi taidetoimikuntien politisoitumiseen ja uhkaisu jättää jäsenten taiteellisen asiantuntijuuden ja alueellisen tasapuolisuuden toissijaisiksi valintaperusteiksi käytännössä.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus näkyy kunnissa mm. kansalais- ja työväenopistojen ja kirjastojen toiminnassa sekä nuorisotyössä. Monet taidelaitokset, teatterit, orkesterit, musiikkioppilaitokset ja taidemuseot ovat puolestaan ratkaisevasti kunnan tuen varassa.

Kirjastotoiminta tulee jatkossakin pitää kuntalaisille maksuttomana niiden erityispalveluita lukuun ottamatta. Myös kirjastopalveluiden saatavuus tulee turvata sekä harvaan asutuilla alueilla että laitoksissa. Näkövammaisten kirjastopalveluja tulee parantaa niin kattavuudeltaan kuin tarjonnaltaankin. Samoin äänikirjojen laajasta tarjonnasta ja saatavuudesta on huolehdittava.

Teatterilain piiriin kuuluvien alueellisten teattereiden sekä erityisteattereiden kuten lasten- ja nuorten teattereiden sekä ruotsinkielisten teattereiden taloudellista tilaa on helpotettava lisäämällä valtionosuutta. Taloudellisista vaikeuksistaan huolimatta myös kuntien on kannettava vastuunsa siitä, että ammattiteatterit voivat toimia ja kehittyä alueillaan omaehtoisesti ja rahoituksen pitkäjänteisyyteen luottaen. Pienten kaupunkien teattereiden toimintamalleja tulee tarkastella niin, että monimuotoisuutta, kuten vierailuteatteria eri muodoissaan tulee lisätä ja taloudellista vastuuta jakaa useammalle taholle. Teatterilain ulkopuolisille ryhmille, mukaan lukien kristilliset teatteriryhmät, jotka saavat rahoituksensa valtion näyttämötaidetoimikunnalta tai kristillisiltä järjestöiltä, tulee turvata paremmat toimintaedellytykset.

Museotoimintaa tulee ylläpitää nykyisessä laajuudessaan. Museoilta tulisi nykyistä enemmän osoittaa vastuuta ja informaatio-ohjausta museopedagogiikan kehittämisestä ja näyttelytoiminnan elävöittämisestä perheiden ja koulujen kulttuuriperintökasvatuksen tukemiseksi. Museoiden kokoelmien saavutettavuudessa tulee huomioida sosiaalisen median mahdollisuudet. Museoiden näyttelytoiminnassa vähemmistö-kulttuurit tulee huomioida.

Kulttuurin tavoitettavuutta helpottaisi valtakunnallinen internet-portaali tai esim. muihinkin tarkoituksiin sopiva karttapohjainen virtuaalimalli, johon merkittäisiin tiedot eri kulttuuripalveluiden sijainnista, hinnoista, aukioloajoista ja muista tarvittavista tiedoista.

Kulttuurin tavoitettavuutta helpottaisi valtakunnallinen internet-portaali tai esim. muihinkin tarkoituksiin sopiva karttapohjainen virtuaalimalli, johon merkittäisiin tiedot eri kulttuuripalveluiden sijainnista, hinnoista, aukioloajoista ja muista tarvittavista tiedoista.

Varhaiskasvatus ja perusopetus

Pohja taidekasvatukselle luodaan jo varhaiskasvatuksen aikana. Yleistaidekasvatus ja eri taiteenaloihin tutustuminen toiminnallisesti sekä kotipaikkakunnan kulttuurikohteisiin vierailu tulisi aloittaa jo päivähoitossa ja jatkaa peruskoulussa. Myös kristillisen perinteen merkitys paikallisessa kulttuurissa ja kotiseutuhistoriassa tulee tuoda esille. Koulujen toimintakulttuurissa toisten arvostus ja erilaisuuden hyväksyminen tulee sisäistettyä erityisen hyvin juuri taidekasvatuksen keinoin. Myös hyvien tapojen opetteluun koulussa ja kotikasvatuksessa tulee kiinnittää riittävästi huomiota. Taito- ja taideaineiden opetusta on lisättävä opetusmenetelmien ja koulukohtaisten painotusten kautta. Erityisesti ilmaisutaito ja draama-/teatterikasvatus tulisi systemaattisesti tuoda mukaan opetukseen. Päiväkodeille ja kouluille tulee osoittaa riittävät taloudelliset resurssit järjestää teatteri- ja konserttiretkiä sekä kutsua koululle esiintymään ammattitaiteilijoita.

Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta tukea yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehittymistä ja kykyä toimia yhteisössä sekä edistää kansanvaltaisuuden, tasa-arvon ja monipuolisuuden toteutumista suomalaisessa yhteiskunnassa.

Koulutusmahdollisuuksissa esiintyy sekä alueellista että väestöryhmien välistä eriarvoisuutta osan väestöstä jäädessä kokonaan vapaan sivistystyön toiminnan ulkopuolelle. Opiskelutoiveiden ja – tarpeiden kartoittaminen on myös usein sattumanvaraista. Lain-säädäntö tarjoaa väljät toimintaedellytykset vapaan sivistystyön toimijoille mutta resurssien niukkuus estää uudistumisen edellyttämän strategisen suunnittelun. Toiminta on siten pääosin ylläpitävää. Tutkimukseen perustuva tieto sekä yksityiskohtainen tilastotieto vapaasta sivistystyöstä ovat viime vuosikymmenien osalta puutteellisia. Vapaan sivistystyön kehittäminen edellyttää sitä koskevan tilastointi- ja tiedonkeruujärjestelmän saattamista ajan tasalle.

Vapaan sivistystyön kansalaiskasvatuksen mahdollisuutena ja haastavana tavoitteena on kehittää sellaista kansalaisuuden identiteettiä, jossa paikallisen, kansallisen, eurooppalaisen ja maailmankansalaisuuden ulottuvuudet lomittuvat. Siksi vapaan sivistystyön tarjoamat mahdollisuudet tulee oivaltaa myös eri koulumuotojen välisessä yhteistyössä.

Vapaan sivistystyön opettajat ovat jääneet täydennyskoulutusmahdollisuuksien ulkopuolelle lähes kokonaan. Siksi vapaan sivistystyön koulutuksen järjestäjille tulisi asettaa opettajien täydennyskoulutusveloite, jolla mahdollistetaan opettajien ammatillinen kehittyminen.

Taiteen perusopetus

Ensimmäinen laki taiteen perusopetuksesta tuli voimaan vuonna 1992. Sitä on uudistettu vuonna 1998 (633/1998 ja asetus 813/1992). Valtion talousarviossa toimintaa rahoitetaan sekä asukaskohtaisesti (vrt. mm. kansalaisopistot) että opetustuntikohtaisesti (musiikkioppilaitokset, kuvataide-, käsityö-, tanssikoulut ym.). Opetustuntikohtaisia oppilaitoksia on 136 ja muita toimijoita mm. kansalaisopistoja n. 600. Taiteen perusopetuksen tuntimäärä on pysynyt tällä vuosituonnilla lähes vakiona, n. 1 750 000 tuntina.

Kunnallisissa kansalaisopistoissa järjestettiin taiteen perusopetusta vuonna 2006 yhteensä n. 100 000 tuntia. Taiteen perusopetusta tulisi tuoda pätevien opettajien kautta koulujen iltapäiväkerhotoimintaan.

Toinen aste

Toisen asteen koulutuksessa kulttuuri- ja taidekasvatus antavat oppilaille välineitä itsensä ilmaisemiseen sekä kehittävät nuorissa yleisiä työelämävalmiuksia. Luovuuden kehittyminen parantaa ongelmanratkaisutaitoja sekä innovatiivista otetta työntekoon. Medialukutaidon kehittyminen on välttämätöntä useimmissa työtehtävissä. Ammatillisessa peruskoulutuksessa tulisi työvaiheiden ja – sisältöjen opetuksessa käyttää enemmän draaman ja ryhmätoiminnallisten menetelmien mahdollisuuksia. Lukiokoulutuksessa tulisi vapaan sivistystyön sekä taideyhdistysten kasvatustyö nähdä hyvänä yhteistyöpotentiaalina.

Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulujen kulttuurialan koulutusohjelmien aloituspaikkoja ei tule vähentää. Sen sijaan koulutusohjelmista valmistuvien ammatillisia kvalifikaatioita tulee vahvistaa liiketoimintaosaamisella ja varmistaa aloittavien yrittäjien menestyminen kulttuurialan yrityshautomotoiminnalla. Tämän lisäksi kulttuurialan koulutusohjelmien opetuksissa tulisi nykyistä enemmän korostua kulttuurisen virkistystoiminnan ja terapeutisen ohjaavuuden merkitys. Vastaavasti terapeuttisesti suuntautuneiden kulttuurialan ohjaajien työllistymistä on tuettava sosiaali- ja terveysalan hoitolaitoksissa ja – yksiköissä. Ammattikorkeakoulujen kulttuurialan koulutusohjelmien alueellinen merkitys kulttuuri- ja virkistystoimintaa kouluttavana yksikköinä on suuri, joskin aliarvostettu. Ammattikorkeakoulujen aluepoliittisilla linjauksilla tulisi varmistaa kulttuurin koulutusohjelmien maakunnallinen hajauttaminen yksipuolisen keskittämisen sijaan.

Taideyliopistot ja – korkeakoulut

Taideyliopistojen sekä muiden yliopistojen taideaineiden laitosten tulee vastata korkeatasoisesta taiteenalojensa koulutuksesta sekä tutkimuksesta. Jatkokoulutusmahdollisuudet tulee turvata sekä varmistaa laadukkaalla ohjaustyöllä sekä taloudellisilla resursseilla tohtorinväitöskirjojen riittävän korkea taso sekä hyödynnettävyyttä. Kansainvälisessä taiteiden tutkimusyhteistyössä tulee suomalaisten taiteen tutkijoiden ottaa aktiivinen rooli ja nähdä taiteiden tutkimuksessa ja tuotteistamisessa myös potentiaalinen kulttuurivientimahdollisuus. Tutkimushankkeita, joilla voidaan tutkimusperusteisesti osoittaa kulttuurin ja taiteen hyvinvointia ja terveyttä edistäviä vaikutuksia, tulee tukea ja koota yhteen kulttuuripoliittisen päätöksenteon tueksi.

Media

Yleisradion toimintamahdollisuudet ja palvelutehtävä tulee turvata todellisena vaihtoehtona kaupalliselle medialle. Yleisradion ohjelmatarjonnassa tulisi nykyistä enemmän korostua yleissivistävät ja kaikenikäisiä kasvattavat ohjelmat. Yleisradion tulee veloitteensa mukaisesti huolehtia myös kielellisten ja etnisten vähemmistöryhmien

ohjelmatarjonnasta. Jumalanpalvelusten radio- ja televisiolähteykset tulee turvata ja kristillistä ohjelmatarjontaa, erityisesti lapsille ja nuorille tulee lisätä. Uuden sosiaalisen median mahdollisuuksia tulee hyödyntää kulttuuritarjonnan lisäämisessä ja kulttuurin saavutettavuuden parantamisessa. Medialukutaitoa on opetettava peruskouluissa. Lapsia ja nuoria on suojeltava median haittavaikutuksilta ja kasvatettava mediakriittisyyteen. Median toimijat tulee haastaa yhteistyöhön ja osoittaa näille mediakasvatusvelvoite prosenttiperiaatteen mukaisesti.

Medialukutaitoa on opetettava peruskouluissa. Lapsia ja nuoria on suojeltava median haittavaikutuksilta ja kasvatettava mediakriittisyyteen. Median toimijat tulee haastaa yhteistyöhön ja osoittaa näille mediakasvatusvelvoite prosenttiperiaatteen mukaisesti.

Toimenpiteet

- Kulttuuritoiminnan rahoittaminen julkisin varoin on turvattava
- Kirjastojen sekä muiden rakentavien kulttuuripalveluiden alueellinen tavoitettavuus on turvattava
- Taito- ja taideaineiden osuutta varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa tulee lisätä
- Pätevien taideaineiden opettajien työllistyminen ja saataavuus on turvattava
- Vapaan sivistystyön asema kulttuuriin liittyvän koulutus- ja kehittämistyön näkökulmasta tulee turvata omalla lailla, jossa on sekä toimintaa että rahoitusta koskevat säännökset. Vapaan sivistystyön toimijoiden näkökulmat tulee huomioida selkiyttäessä rahoitusjärjestelmää ja sen perusteita.
- Vapaan sivistystyön opintosetelijärjestelmä tulee vakinaistaa sekä laajentaa kattamaan uusia kohderyhmiä vapaan sivistystyön ulottuvuuden varmistamiseksi. Perusopetuksen ja vapaan sivistystyön taidekasvatuksen tulee löytää toisistaan synergiaetuja.
- Lakisääteisen valtionavun ulkopuolelle jäävälle, uudelle ja kokeilevalle kulttuuri- ja kehittämistoiminnalle tulee turvata edellytykset
- Selkiytetään kuntien kansalaispistoissa järjestämän asukaskohtaisen taiteen perusopetuksen asemaa sekä sen opetustuntien sisällyttämistä kansalaisopistojen rahoitusperusteisiin. Varmistetaan taiteen perusopetuksen nykyistä parempi saavutettavuus.
- Yleisradion toiminta tiedotusvälineenä julkisen palveluvelvoitteen toimeenpanijana on turvattava ja sen tulee velvoitteensa mukaisesti huolehtia kielellisten ja etnisten vähemmistöryhmien ohjelmatarjonnasta
- Radiossa ja televisiossa kristillisille ohjelmille tulee antaa nykyistä enemmän ohjelma-aikaa. Myös lapsille ja nuorille suunnattuja kristillisiä radio- ja tv-ohjelmia tulee lisätä.
- Yksityisten kristillisten radio- ja TV-kanavien toiminta on turvattava ja niiden ulottuvuutta on laajennettava.
- Perheille suunnattu kulttuuritarjonta tulee olla eettisesti vastuullista ja perheyhteisöä vahvistavaa
- Erityisryhmille tulee taata yhdenvertainen osallistumismahdollisuus suomalaiseen kulttuurielämään.
- Lapsia ja nuoria on suojeltava Internetin ja sosiaalisten medioiden haittavaikutuksilta
- Arvo-eettinen opetus tulee varmistaa kansanopistoissa (yksityisten ylläpitäjien määrää ei saa vähentää)
- Valtion rakennus- ja peruskorjaushankkeissa tulee toteutua prosenttiperiaate, eli yhden prosentin kustannuksista tulee suuntautua taiteelle, ml. esittävän taiteen palvelut
- Esittävän taiteen ns. vapaan kentän toimintaedellytyksiä tulee parantaa rahoitusmallin uudelleenjärjestelyn myötä sekä rahoitusta korottamalla.

- Pienten kaupunkien teattereiden toimintaedellytyksiä parannetaan valtionosuutta nostamalla sekä informaatio-ohjauksella uusien toimintamallien luomiseksi
- Luodaan kuntien kulttuuritoiminnalle indikaattorit, joita hyödynnetään valtionosuusrahoituspäätöksiä tehtäessä
- Alueellisten taidetoimikuntien nimittämistehtävä tulee säilyttää Opetusministeriöllä.
- Alueellisen taiteen edistämisen määrärahojen jakoperusteet tulee perustua toiminnan indikaattoreihin, avoimuuteen ja yhdessä sovittuihin kriteereihin.
- Taiteiden tutkimustoimintaa on kehitettävä varmistamalla laadukas ohjaus, kansainvälinen tutkijayhteistyö ja tutkimusten hyödynnettävyyks

Kulttuuripolitiikkaa kunnissa / maakunnissa

Kuntien houkuttelevuudessa ja myönteisen imagon luomisessa monipuolisilla kulttuuripalveluilla on merkittävä asema toimivien peruspalveluiden ohella. Viihtyisä ja kulttuuritarjonnaltaan rikas kunta on houkuttelevampi uusille asukkaille sekä matkailijoille kuin kunta, jossa kulttuuripalveluita ei arvosteta eikä niihin panosteta. Toimivat kulttuuripalvelut sekä kulttuuriympäristöstä huolehtiminen vaikuttavat myönteisesti asukkaiden hyvinvointiin sekä vahvistavat kunnan omaa kulttuuri-identiteettiä. Siksi esimerkiksi kulttuurimiljöön suojelusta aiheutuvia kustannuksia tulee korvata sekä kunnalle että yksityiselle silloin, kun niistä koituu niille erityisen suuria kustannuksia. Ympäristökeskusten rakennusperintöavustusten jatkuvuus tulee turvata, koska vanhojen arvokkaiden korjaustoiminnalla on suuri merkitys rakennusperinnön ja perinnerakentamisen säilymisen sekä paikallisen työllistämisen kannalta. Uudisrakentamisessa sekä peruskorjauksessa tulee huolehtia ns. prosenttiperiaatteen toteutumisesta eli siitä, että rakennusprojektin kustannuksista 1 % tulee suunnata taidehankintoihin, jolloin taideteoksia suunnitellaan kohteeseen riittävästi käyttäjäkuntaa varten. Prosenttiperiaate voi toteutua myös yhteistyösopimuksilla esittävän taiteen ryhmien kanssa.

Kunnan tulee kantaa vastuunsa siitä, että kulttuuripalvelut ovat jokaiselle kuntalaiselle jokamiehen oikeus. Kulttuuripalveluiden ulottuvuus, ammattimaisuus ja laadukkuus sekä jokaisen osallistumismahdollisuus tulee varmistaa. Kulttuuripalveluiden järjestämisessä kunnan on järkevää tehdä yhteistyösopimuksia naapurikuntien, kolmannen sektorin, kulttuurialan yrittäjien, seurakuntien sekä kristillisten yhteisöjen kanssa. Taidelaitosten ja museoiden toimintaedellytysten ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi tulee kuntien osoittaa siihen riittävät taloudelliset resurssit. Kulttuuripalveluyksikköjen kiinteistöjen kunnosta on huolehdittava ja varmistettava myös asianmukaiset ja riittävät varasto- ja arkistointitilat. Kuntien hallussa olevien kokoelmien esille asettamisesta tulee huolehtia ja julkisesti omistettujen tilojen käyttöä näyttelytoiminnassa parantaa.

Toimivat kulttuuripalvelut sekä kulttuuriympäristöstä huolehtiminen vaikuttavat myönteisesti asukkaiden hyvinvointiin sekä kunnan omaa kulttuuri-identiteettiä.

Kuntapäätäjien on varmistettava taidelaitosten riittävä kunnallinen tuki, jotta toimintaa voidaan ylläpitää ja kehittää. Valtionosuuksien nousussa myös kunnallisen tuen tulee nousta samassa suhteessa. Pienissä kaupungeissa, joissa toimii ammattiteatteri, rahoituspohja ja kunnan kantokyky ammattimaisen teatteritoiminnan järjestämiseksi ovat kovilla. Kuntaliitoksilla ja kuntien välisillä yhteistyösopimuksilla voidaan ainakin yrittää laajentaa rahoituspohjaa mutta

käytännössä pienten ammattiteattereiden tulee etsiä toiminnalleen uusia toimintamalleja vierailuteatterin ja laitosteatterin välimuodosta. Tätä kehittämistyötä valtion tulee ohjata informaatio-ohjauksella ja toisaalta varmistamalla riittävällä rahoituksella kokeilujen toimivuus ja toiminnan jatkuminen. Yhtälailla teattereiden hallintoelinten tulee tarvittaessa voida puuttua ohjelmistopolitiikkaan, jos tuotannollis-taloudelliset riskit ovat liian suuret tai jos ohjelmistossa esitetään ihmisarvoa alentavaa ohjelmaa.

Suomalaiselle yhteiskunnalle on ominaista vapaaehtoinen ja aktiivinen järjestötoiminta sekä harrastaminen. Järjestökenttä onkin ottanut kantaakseen monilta osin laadukkaan taito- ja taidekasvatuksen, josta heille on osoitettava asianmukainen tunnustus. Esimerkiksi harrastajateatterit, nuorisoseurat, kotiseutuyhdistykset, työväenyhdistykset, kristilliset yhdistykset, soittokunnat, orkesterit, kuorot sekä monet muut yhdistykset ovat jo kymmeniä vuosia tarjonneet laadukkaita ja osallistavia kulttuuritoiminnan palveluita. Kuntien tulee jatkossakin tukea järjestöjen omaehtoista toimintaa toiminta-avustusten, tilankäyttömahdollisuuksien sekä yhteistoimintasopimusten myötä. Talkootoiminnan verovapaus tulee turvata voittoa tavoittamattomien yleishyödyllisten yhdistysten oman toiminnan rahoituksessa. Paikallisten yritysten tulee nähdä kolmannen sektorin toimijat hyvänä kumppanina sponsorointisopimusyhteistyön muodossa. Erityisesti paikallisten ja valtakunnallistenkin yritysten tulisi tukea järjestöjä sponsorointiyhteistyön muodossa erilaisten isojen kulttuuritapahtumien järjestämisessä. Myös seurakuntien ja muiden kristillisten yhteisöjen tulee panostaa nykyistä enemmän kulttuuriin ja taiteeseen merkittävänä osana omaa toimintaansa.

Kuntien tulee jatkossakin tukea järjestöjen omaehtoista toimintaa toiminta-avustusten, tilankäyttömahdollisuuksien sekä yhteistoimintasopimusten myötä.

Toimenpiteet

- Kuntien yleisen kulttuuritoimen rahoituksen kasvattaminen on välttämätöntä: Valtionosuuden nykyinen taso on riittämätön ja inflaatio on moninkertaisesti vähentänyt tuen reaaliarvoa.
- Erityisesti taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tuntiperusteista rahoitusta ja kuntien asukaskohtaista valtionosuutta tulisi kasvattaa.
- Kuntapäätäjien on varmistettava taidelaitosten riittävä kunnallinen tuki, jotta toimintaa voidaan ylläpitää ja kehittää. Valtionosuuksien noustessa myös kunnallisen tuen tulee nousta samassa suhteessa.
- Kirjastopalveluiden laatu ja saavutettavuus tulee turvata riittävällä rahoituksella sekä verkostoyhteistyöllä lähikuntien kanssa.
- Rakennusperintökohteiden suojelusta aiheutuvia kustannuksia tulee korvata sekä kunnalle että yksityisille.
- Uudisrakentamisessa sekä peruskorjauksessa tulee huolehtia ns. prosenttiperaatteen toteutumisesta eli siitä, että rakennusprojektin kustannuksista 1 % tulee suunnata taidehankintoihin
- Kuntien on huolehdittava siitä, että koulujen opetus- ja vuosisuunnitelmiin sisältyy riittävästi kulttuuri- ja taiderehtitoimintaa
- Hyvien tapojen opetteluun koulussa ja kotikasvatuksessa tulee kiinnittää enemmän huomiota
- Kulttuuriperinteen ymmärrystä tulee lisätä painottamalla opetuksessa enemmän koti-

seutututkimusta ja -tietoa. On muistettava kristillisen perinteen merkitys paikallisessa kulttuurissa ja kotiseutuhistoriassa.

- Perusopetuksen ja vapaan sivistystyön taidekasvatuksen tulee löytää toisistaan synergiaetuja.
- Yleistaidekasvatus ja eri taiteenaloihin tutustuminen toiminnallisesti sekä kotipaikkakunnan kulttuurikohteisiin vierailu tulisi aloittaa jo päivähoitossa ja jatkaa peruskoulussa.
- Taito- ja taideaineiden opetusta on lisättävä opetusmenetelmien ja koulukohtaisten painotusten kautta. Erityisesti ilmaisutaito ja draama-/teatterikasvatus tulisi systemaattisesti tuoda mukaan opetukseen.
- Pienten kaupunkien teattereiden toimintaedellytyksiä parannetaan valtionosuutta noston avulla sekä informaatio-ohjauksella uusien toimintamallien luomiseksi.

Yrittäjyys ja kulttuurivienti sekä kulttuurialan työsuhteet

Kulttuurialan toimijoita tulee kannustaa ja ohjata kulttuurialan yrittäjyyteen laadukkaana koulutuksen, yrityshautomotoiminnan sekä verkostoitumisen avulla. Taidealojen koulutukseen on sisällytettävä nykyistä enemmän liike-elämäosaamista, sillä taiteilijat joutuvat usein sopeutumaan työmarkkinoille, joissa toimeentulo kertyy paitsi taiteen tekemisestä myös opetus- ja luennointi- ja markkinointityöstä. Taide- ja kulttuurialat ovat työvoimavaltaisia ja työllistävät tuotanto- ja levitysketjun eri vaiheissa. Kulttuurin taloudellisten vaikutusten vahvistamiseksi tulee laatia lyhyen ja pitkänaikavälin kulttuuriyrittäjyyden ja talouden toimintaohjelmat.

Kulttuurivientiä tulee kehittää paremmalla tiedottamisella, kontaktien löytämistä edistämällä sekä yritysventituella. Myös kulttuuriviennin strategiaoasaamista tulee lisätä systemaattisesti kulttuuritoimijoiden keskuuteen. Tekijänoikeuksien perusteet tulee jatkossakin säilyttää lainsäädännön ja riittävän valvonnan keinoin.

Apurahansaajien sosiaaliturvaa parannettiin vuoden 2009 alusta niin, että apurahansaajille turvattiin työskentelyyn myönnettyjen apurahojen määrän perusteella eläke-, sairausvakuutus-, työtapaturma- ja työttömyysturva ja uudistus toteutetaan pääosin maatalousyrittäjien eläkelaitoksen toimesta. Nuorien ja alalle pyrkivien taiteilijoiden kohdalla sovitellun työttömyysturvan lisäksi tulisi kehittää samanlaista starttirahatoimintaa kuin muillakin yrittäjillä on. Myönnettävien taiteilijaeläkkeiden määrää tulee kasvattaa.

Samoin verotuksen kohdalla ammattimaisesti toimivien tekijöiden ja taiteilijoiden mahdollisuus yhtiöittää toimintaansa sekä erilaisten tuotteiden ja palveluiden kohtelu arvonlisäverotuksessa tulee yksinkertaistaa. Verotuksen nykyistä suurempi kannustavuus rohkaisisi myös uusiin investointeihin mm. musiikkialalla. Taide- ja kulttuurialoilla toimii paljon myös osuuskuntien kautta työtä tekeviä.

Verotuksen progressiivisuudesta johtuen verotus on edullisempaa sellaisille henkilöille, joiden tulot kertyvät vuosittain tasaisesti. Monille taiteilijoille on tyypillistä, että tulot taiteellisesta toiminnasta kertyvät hyvin eri tavoin vuosittain. Verotuksen progressiivisuus

Kulttuurin taloudellisten vaikutusten vahvistamiseksi tulee laatia lyhyen ja pitkänaikavälin kulttuuriyrittäjyyden ja talouden toimintaohjelmat.

puree tällaiseen tulopiikkiin, vaikka taiteilija samanaikaisesti valmistelisi uutta, talousresursseja sitovaa näyttelyä. Taiteilijoille tulisi kehittää tulontasausjärjestelmä sekä tekijänoikeustulojen että myyntitulojen jaksoittamiseen esim. luomalla verotukseen menovarausjärjestelmä. Silloin tulevien taideteosten kuluja ei tarvitsisi maksaa jo verotetulla tulolla.

Kulttuurialojen työsuhteista puolet on määräaikaista työsuhteita ja pitkälti projekti- tai apuraharahoituksesta riippuvaisia. Tämä luo epävarmuutta ja väärienlaista riippuvuutta rahoittajatahoista. Julkisen vallan tulee valvoa kulttuurirahoituksen käyttöä erityisesti työehtojen noudattamisen näkökulmasta, jolloin mm. alalle tyypillisten määräaikaisten työsuhteiden kettymisestä päästäisiin.

Toimenpiteet

- Nuorien ja alalle pyrkivien taiteilijoiden kohdalla sovitellun työttömyysturvan lisäksi tulisi kehittää samanlaista starttirahatoimintaa kuin muillakin yrittäjillä on.
- Samoin verotuksen kohdalla ammattimaisesti toimivien tekijöiden ja taiteilijoiden mahdollisuus yhtiöittää toimintaansa sekä erilaisten tuotteiden ja palveluiden kohtelu arvonnaisäverotuksessa tulee yksinkertaistaa.
- Apurahalla työskentelevien taiteilijoiden sosiaaliturvaa tulee kehittää niin, että verovapaan apurahan ylärajaa korotetaan nykyisestä tasosta.
- Taiteilijoille tulisi kehittää tulontasausjärjestelmä sekä tekijänoikeustulojen että myyntitulojen jaksoittamiseen esim. luomalla verotukseen menovarausjärjestelmä
- taiteilijaeläkkeiden määrää on lisättävä ja yhteen sovitettava muun eläketurvan kanssa

Monille taiteilijoille on tyypillistä, että tulot taiteellisen toiminnasta kertyvät hyvin eri tavoin vuosittain. Verotuksen progressiivisuus puree tällaiseen tulopiikkiin, vaikka taiteilija samanaikaisesti valmistelisi uutta, talousresursseja sitovaa näyttelyä.

Työryhmä:

Timo Sinivuori pj.
Esa Erävalo
Elina Hakaniemi
Edward Krogius
Marjatta Merikanto-Martikainen
Heini Röyskö
Päivi Sinivuori
Sari Essayah siht.

Lisäksi mukana olivat:

Elisabeth Elfing
Tuomo Hirvi
Maria-Leena Lapinmies
Sari Mäki
Mariitta Pulkkinen
Ritva Tuutti-Friman
Tellervo Vallius

Hyväksytty puoluehallituksessa 14.3.2009

Suomen Kristillisdemokraatit r.p.

Karjalankatu 2C, 7. krs.

00520 HELSINKI

Puh. (09) 348 822 00

kd@kd.fi, etunimi.sukunimi@kd.fi